

Філософсько-правовий вимір діяльності суб'єктів системи забезпечення національної безпеки в Україні підгрунтя тієї чи іншої правової норми, з якою суб'єкт співвідноситься у повсякденній діяльності, її глибинну сутність і зміст, що, в свою чергу, сприятиме більшій ефективності законодавства.

Ключові слова: об'єкт, суб'єкт, принципи, правовідносини, філософія права.

Балицкая О.Ю. Философско-правовые основы исследования объекта, субъекта и принципов правоотношений

Проанализированы основы исследования объекта, субъекта и принципов правоотношений сквозь призму философии права. Обосновано, что понимание основных принципов правоотношений позволит осознать идеологическую основу той или иной правовой нормы, с которой субъект соотносится в повседневной деятельности, ее глубинную сущность и содержание, что, в свою очередь, будет способствовать большей эффективности законодательства.

Ключевые слова: объект, субъект, принципы, правоотношения, философия права.

Balitska O. Philosophical and legal basis of the research object, subject and principles legal relations

Analyzed the basis of the research object, subject and principles of legal relations in the light of the philosophy of law. It is proved, that the understanding of the basic principles of legal relations will help to recognize the ideological basis of a legal standard, to which the subject is related to the daily activities, its deep essence and content, which, in turn, will contribute to greater efficiency of legislation.

Key words: object, subject, principles, legal relations, philosophy of law.

Башук В.В.

**ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ ВИМІР
ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ СИСТЕМИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
В УКРАЇНІ**

УДК 340.12

Постановка проблеми. Питання осмислення широкого кола проблем, пов'язаних із безпекою як явищем державного устрою, належать, і протягом усього розвитку цивілізації належали, до найбільш вагомих, тобто до таких, які, власне, і визначають саму можливість існування народу, суспільства, держави, окреслюють моделі їх виживання в часто несприятливих зовнішніх умовах. Також важливою рисою провідних концепцій сучасного розуміння безпеки є побудова адекватних гуманістичним завданням стра-

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ

тегій захисту прав і свобод особистості, забезпечення їх реалізації для громадян держави. Таке єднання є характерним для новітньої філософії, що тісно пов'язана із правознавчими дисциплінами у процесі вироблення прогресивних і націлених на далеку перспективу концептуальних завдань.

Концептуалізація основних пріоритетів та ключових домінант філософії безпеки нині потребує якісного перегляду основних підходів до головних понять, які зосереджуються в таких ідейних функціях, як «особистість», «безпека», «держава», «громадянське суспільство» тощо. Цілком очевидно, що такий стратегічний перегляд, і таке масштабне завдання неможливо вирішити, не спираючись на базисні визначення самого поняття «філософія права», на аналіз його сучасного розуміння. Саме рухаючись від глобального, панорамного до більш конкретного осмислення в юридичній науці й у філософії, як у споріднених дисциплінах, можна дійти адекватного сучасності і перспективам теоретичного висновку, визначити найбільш значущі пріоритети в деякому сенсі новітньої наукової галузі – філософія безпеки та її духовна основа.

Стан дослідження. Попри те, що теорія вивчення засад національної безпеки, визначення вимірів її діяльності та забезпечення набула розвитку в дослідженнях Ю. Абрамова, В. Абрамова, С. Алексєєва, А. Андрєєва, В. Бачиніна, У. Бека, П. Белова, В. Бибихина, Є. Бистрицького, Ж. Бордіяра, В. Крутова та інших, однак і досі залишається багато дискусійних питань, до яких належать і питання діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки, тощо.

Зважаючи на це, мета нашої статті – дати загальну характеристику філософсько-правового виміру діяльності суб'єктів системи забезпечення національної безпеки в Україні.

Виклад основних положень. Філософія безпеки постала як визначальна категорія гуманітарного дискурсу новітньої епохи і тісно пов'язаною з ним державотворчої проблематики, що з'явилося чітке усвідомлення необхідності виробити відповідні стратегії буття людини, суспільства і держави, також і в умовах

безпрецедентної, як на всю людську історію, взаємовідкритості людей, культур, ідеологій. Як в умовах такої відкритості повноцінно й повномірно зберегти унікальність духовної, національної та особистої ідентичності – також проблема філософії безпеки. Адже, якщо виходити з масштабного філософського погляду на речі і реальності, не можна гарантувати безпечне буттєве існування особистості, нації, держави, не забезпечивши цю особистість, націю, державу від втрати духовно-культурної ідентичності, не захистивши їх від знецінення. Особливо, коли йдеться про таке забезпечення в процесі стрімкої інтерференції думок, поглядів, ідейних систем. Духовно-культурна ідентичність особистості й суспільства, народу, захист її унікальності не повинні перебувати поза проблематикою філософії безпеки, науковці і практики не повинні розглядати її як щось відірване від загального процесу наукового осмислення вказаних концептуальних засад [10, с. 126]. Це чи не найбільш актуально, коли мовиться про суспільство і державу, які перебувають у стані демократії, що розвивається, демократії, яка лише визначає, перебуваючи у процесі свого становлення, пріоритети власного поступу, спираючись, втім, на набутий народом величезний тисячолітній духовно-історичний досвід. У такому розумінні синтез забезпечення культурного, духовно-інтелектуального простору реалізації національної ідентичності із захистом буттєвих прав і свобод особистості, державним гарантуванням безпеки й захисту такого розвитку, державного устрою України уявляється ключовим, таким, що може панорамно окреслити всі основні стратегічні завдання розвитку суспільства.

Сьогодні в усьому світі поширюється ідея громадянського суспільства. Вона несе в собі вдало сформульовану потребу людини у свободі, рівності, братерстві, справедливості. Звісно, ці потреби не є новими. Вони сформульовані в головних світових релігіях, над ними працювали філософи стародавніх часів, Нового і Новітнього часу. Концепція громадянського суспільства, яка переборює вади державності та самоврядування, наприкінці ХХ

ст. поширються у всьому світі і надзвичайно сильно впливає на менталітет людей [1–4].

Зрозуміло, що зміни в суспільному устрої держав перехідного типу не відбуваються тільки спонтанно, «знизу». Ці зміни провокуються елітами всіх країн. Саме еліти спроможні формулювати раціональні конструкції співвідношення держави, громадянського суспільства та демократії. І коли такі конструкції у вигляді ідей, що відповідають потребам населення, з'являються на світ, тоді відбуваються зміни в житті країни. І хоча ментальність є надзвичайно консервативною, все ж зміни відбуваються. Очевидно, консервативність, статичність ментальності залежить не тільки від наявності можливостей для мислення кожним індивідом, а й «мислення» за готовими рецептами державних спеціалістів. Адже мислення як необхідний атрибут громадянина неможливе, якщо відсутні різноманітні зразки, сценарії, схеми уявлень, ідей, теорій в тих чи інших сферах людського життя. Коли йдеться про взаємодію ментальності і безпеки, тоді слід бачити цей процес у більш широкій картині людського буття. Це можна зробити через розкриття картини функціонування всієї владної структури країни, про яку ведеться мова, і регіону, який досліджується.

Що ж стосується дослідження суспільства перехідного типу і дії в ньому владних структур, то треба установити ті опорні точки, з яких ведеться дослідження. У нашому випадку є декілька таких методологічних опор, з яких ми могли б досягнути ідеї розвитку громадянського суспільства в перехідних соціальних системах та її впливу на ментальність конкретних суспільних утворень. Розглянемо цю проблему на декількох рівнях [8, с. 97].

Існує думка, що громадянське суспільство, з одного боку, – рух, а з іншого – інституція. Перше – як своєрідний процес встановлювання громадянського суспільства; друге – запровадження, інституціональна його версія. Але співвідношення між цими формами не збігається за часом. Деякі форми інституціоналізації припускають виникнення рухів, ініціатив, які, своєю чергою, не ставлять за мету перетворитися на установи, тоді як для інших –

це головна мета, і між такими формами існує різниця, яка виплескується або як революція, або як громадянська непокора.

На рівні політики досвід здійснення перехідних процесів у країнах з активними суспільними рухами навчає тому, що саме громадянське суспільство не може змінити правлячих режимів. Це відбувається тому, що в ході боротьби за владу всі дії зосереджені в руках еліт, які, як правило, недовіриливо і негативно ставляться до ініціатив знизу, але досвід показує, що в ході революції і пореволюційних перехідних процесів має місце переміщення дій на рівень політичних еліт, контреліт, політичних партій. Тільки ці партії та еліти можуть вести переговори та вирішувати стратегічні завдання, складати угоди і розробляти погодження з елітами минулих режимів. Із цього випливає, що в перехідні періоди існує два рівні життя суспільства – громадський і політичний [3, с. 102]. Від взаємодії цих рівнів залежать перспективи розвитку демократії в країні.

Зрештою, взаємодією між громадським і політичним рівнями життя суспільства справа не закінчується, як того не хотілось би багатьом політикам. Аналогічно потрібно відрізнити і економічне суспільство, яке виділяється на основі форм власності, і суто економічні асоціації, коли і перші, і другі відрізняються від політичного суспільства. Політичне суспільство виділяється на основі виборчого права і політичних партій, які відрізняються від громадського суспільства, а те, своєю чергою, виділяється на основі прав у галузі комунікації, і воно також відрізняється від громадських асоціацій та рухів, без яких громадянського суспільства не існує. Зрозуміло, що така конструкція розуміння громадянського суспільства відрізняється від традиційного дуалізму – держава і суспільство, до якого ми так уже звикли.

У програмах більшості демократичних і недемократичних рухів визнано, що виборці у процесі виборів визначають і склад представницьких органів місцевої влади (самоврядування), і спрямованість їхніх виконавчих установ залежно від своїх політичних переваг. Але насправді реалізація гасла забезпечення безпеки залежить від соціальної бази партій та її ментальності.

На регіональному рівні на стан безпеки й динаміку ментальності впливає суперечність теорії і практики забезпечення безпеки. Тут виділяються такі чинники:

- різноспрямовані тенденції співвідношення чисельності «корінних» національностей та «некорінних»;
- наявність двох і більше мов на території регіону;
- розбіжність у виробничій інфраструктурі;
- зміни в ієрархії управління тощо [7, с. 111].

Умови для розвитку громадянського суспільства тісно пов'язані з характером офіційної політики держави в галузі безпеки. Ця політика може протидіяти розвитку громадянського суспільства, сприймаючи його як загрозу безпеці держави. Вона може допускати і навіть стимулювати його розвиток, бачити в ньому самостійний об'єкт безпеки, рівноцінний державі, ставитися до нього не як до конкурента, але як до партнера у справі забезпечення національної безпеки, що розуміється як безпека особистості, суспільства і держави.

Це чітко простежується в історії України. Тривалий час панівні підходи до безпеки утруднювали формування і розвиток громадянського суспільства. Існування непідконтрольних державі та правлячій партії громадських структур суперечило інтересам тоталітарної держави, сприймалося як загроза його безпеці і, по суті, такою й було.

Сфера безпеки була монополією держави. Притому не тільки в політичному і практичному сенсі, а й у теоретичному. Самі ж уявлення про безпеку були досить обмеженими.

Не випадково у громадській свідомості України в період демократизації склалося ставлення до державної безпеки як до чогось такого, що протистоїть суспільству і від чого потрібно відмовитися, якщо прагнути до демократичного розвитку країни. Подібний підхід чітко проявився в роки перебудови, коли в країні розгорнулася широка критика органів державної безпеки, яка подеколи супроводжувалася їх дискредитацією.

Однак поступово став розвиватися й інший процес – переосмислення самої природи безпеки і практичної політики у цій

сфері. Цей процес, природно, розвивався в самому державному апараті, зокрема в органах, відповідальних за забезпечення безпеки. Але особливо важливо, що він мав місце і за їхніми межами. Це виразилося у виникненні низки громадських організацій і незалежних дослідницьких центрів, що спеціалізуються на проблемах безпеки. Їх склад рекрутували з науковців – фахівців з проблем воєнної політики, міжнародних відносин, кримінології, колишніх співробітників правоохоронних органів, військових. Так стало формуватися коло, нехай і вузьке поки, неурядових організацій, готових розробляти проблеми безпеки незалежно від держави [7, с. 112].

Сама поява цих організацій є одним із свідчень розвитку «третього сектору» та громадянського суспільства в Україні. Зі свого боку, їхня діяльність сприяє зміцненню і розвитку громадянського суспільства, подоланню колишньої державної монополії на теоретичні розробки та аналіз у галузі безпеки, диверсифікації поглядів і підходів до цієї проблематики.

Розвиток недержавних структур, що діють у сфері безпеки, важливий і необхідний для формування громадянського контролю над органами безпеки, силовими структурами і політикою держави в галузі безпеки. Вони сприяють незалежному експертному оцінюванню стану справ у галузі національної безпеки країни, державної політики у цій сфері, вироблення альтернативних концепцій та програм.

Завдяки зусиллям цих організацій й окремих дослідників розвинулася дискусія щодо питань безпеки. Було проведено чимало конференцій і семінарів, зростала кількість публікацій. До обговорення цієї проблематики дедалі активніше долучалися політичні партії та рухи, у програмних документах яких, як правило, значну увагу приділено проблемам безпеки країни.

Філософія безпеки, у зв'язку зі сказаним, повинна виробити, спираючись на практичний досвід та тісно пов'язаний з ним якісно новий аналіз усіх провідних соціальних феноменів, новітню (відповідну сучасності) філософсько-правову модель взаємодії людини і суспільства, людини і держави, сформулювати і напов-

нити конкретним змістом принципи такої повсякденної взаємодії. Одним із ключових принципів такої взаємодії вбачається структурування збалансованої системи соціально-правових відносин між особистістю і державою, особистістю і суспільством (системи, яку один із французьких просвітителів окреслив як «суспільний договір»). Але в цьому контексті слід наголосити на тому, що вироблення указанного комплексу соціально-правових моделей взаємодії є можливим за умови, якщо всі сторони, усі значущі і визначальні одиниці українського соціуму свої світоглядні пріоритети визначатимуть на принципах, окреслених християнською етикою, мораллю, духовністю. Саме ці категорії можуть і повинні стати основою такого «суспільного договору» як світоглядного підґрунтя новітніх засад філософії безпеки.

Людина і суспільство, людина і держава мають тяжіти до взаємодії у прагненні убезпечити від загроз свій вільний розвиток. Якщо осмислювати філософські засади стратегій безпеки, важливим є завдання щодо розроблення новітнього, адекватного до викликів нового тисячоліття концептуального бачення правоохоронної діяльності. Є аксіоматичним, що така концепція повинна ґрунтуватися саме на розумінні безпеки як засобу захисту, як одного з провідних способів оборони вільного розвитку громади і особистості, що, своєю чергою, дозволяє гармонізувати інтереси держави й особистості.

Національна безпека є системою оптимізації взаємовідносин між усвідомленими загрозами та ресурсами, які має суспільство для протидії цим загрозам. Загрози для суспільства є завжди, а рівень захищеності від них ніколи не буває максимальним. Тому національна безпека є динамічним засобом досягнення і підтримки балансу між реальними і потенційними загрозами, з одного боку, та здатністю суб'єкта протидіяти їм – з іншого.

У сучасній правовій науці, у тому її вимірі, який тісно пов'язаний з осмисленням світоглядно-правових засад національного та глобального буття в новому тисячолітті, аргументовано актуалізується потреба визначення непростой ситуації, в якій перебувають сучасна людина і світ. Зокрема, доктор юридичних наук,

професор В. Крутов привертає увагу до проблеми моральної руйнації суспільного життя як до однієї з питомих і вагомих причин появи тероризму – одного з найбільш небезпечних явищ сьогодення. Характеризуючи сучасний світ, науковець зазначає: «Зароджується повне заперечення будь-яких моральних обмежень щодо застосування насильства і посилюється жорстокість. Після трагічних подій 11 вересня у США... мільйони людей зрозуміли, якою уразливою є наша цивілізація. На нашу думку, сьогодні ми стаємо свідками зародження і розвитку нової світової ідеології – ідеології тероризму (насильства, яке викликає масове почуття жаху), що спрямована на масове знищення людей і цивілізованих суспільно-економічних відносин» [11, с. 102].

Одним з основних інструментів забезпечення національної безпеки є зовнішня політика. Ця політика являє собою діяльність держави на світовій арені, спрямовану на здійснення взаємодії з іншими суб'єктами міжнародних відносин: іноземними державами, союзами держав, міжнародними організаціями всесвітнього і регіонального масштабу, закордонними політичними партіями, громадськими організаціями і групами інтересів. Основними формами проведення зовнішньої політики є: дипломатичні відносини між державами; членство держав у міжнародних організаціях; переговори і контакти на різних рівнях, вищим з яких є зустрічі глав держав і урядів.

З огляду на це, важливим завданням наукових досліджень стає вивчення джерел загроз та небезпек, пов'язаних із стрімким науково-технічним прогресом. Адже ХХІ ст. характеризується зростом інформатизації, глобалізації, формуваннями, базованими на знаннях теорії економіки, біологічних, генетичних і телекомунікаційних технологій, а це, своєю чергою, дотичне до інноваційної діяльності людини. З іншого боку, такий зріст основ знання, генерованого наукою, призводить і до ослаблення суспільства та його неготовності протистояти плинності загроз і небезпек у третьому тисячолітті. Тому нині доводиться констатувати важливість нових підходів технології пізнання як механізму масового гносеологічного процесу з наявністю найскладніших міждисци-

плінарних зв'язків. Більше того, саме з інноваційною діяльністю пов'язується безпека, і внутрішньодержавна, національна, і міжнародна [9, с. 142].

До прикладу, генерал Н. Леонов виокремив чотири складові національної безпеки, які, на його думку, є найважливішими в аспекті двосторонньої захищеності: по-перше, – це територія держави, котра є, передовсім, історичним спадкоємцем кожного народу, а отже, головним його багатством; по-друге, – це населення держави, оскільки якими б не були території, значення вони набувають лише в контексті їх заселення, тому й рівень кожної держави вимірюється, насамперед, категорією населення, тобто здатністю народу генерувати світовий прогрес і в економічній, і в науково-технічній площинах; по-третє, – це матеріально-технічне багатство держави; по-четверте, – це якість життя народу, самобутність народу, врешті, його цивілізаційність тощо [4, с. 66]. Тож кожен народ володіє тими чи іншими духовними цінностями, із властивими йому територією і цивілізацією, специфікою формування особистості. Тому зруйнування такої особливості є ознакою порушення національної безпеки, а втративши державний образ захисту, держава стає відкритою до яких завгодно загроз і небезпек.

В. Колганов, до прикладу, у контексті інтегрованості поняття національної безпеки виділяє три її сутнісні елементи: а) національна безпека держави – це такий стан усєї системи внутрішньодержавних відносин і взаємозв'язків, які характеризуються відносною єдністю життєво важливих інтересів суспільства, держави та особистості, соціально-політичного, економічного та духовного життя, взаємною відповідальністю влади та громадян, усього суспільства за забезпечення безпеки (ця ознака виражає характер внутрішньосистемних процесів у суспільстві, від якості яких в більшості випадків залежать стан та ефективність національної безпеки держави); б) важливим елементом національної безпеки держави є захищеність її громадян, суспільства, а також і самої держави від внутрішніх і зовнішніх загроз (ця ознака фокусує сутнісну характеристику ефективної системи забезпечен-

ня безпеки держави, оскільки від ступеня захисту держави та суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз залежить їх існування, здатність проводити самостійно політичний та економічний курс свого розвитку); в) істотним показником національної безпеки держави є стійкість національної культури до несприятливих впливів внутрішніх і зовнішніх чинників, стабільність і прогресивність її розвитку (ця ознака пов'язана зі здатністю національної культури до самозбереження і самовираження, із можливостями держави організувати на належному рівні форму свого розвитку) [6, с. 189]. Отже, в порівняльному еквіваленті, філософсько-правові засади національної безпеки держави дають змогу простежити, що в нинішніх умовах безпека держави зберігає характерні для неї особливості, проте відчутним є, у цьому випадку, відображення різного, за своєю структурою, підходу щодо співвідношення міжнародного й національного характерів тощо.

Ведучи мову про філософсько-правові засади національної безпеки, потрібно, опираючись на теорію філософського обґрунтування безпеки В. Полікарпова, зосередити увагу на таких його структурних елементах, як: по-перше, світоглядне усвідомлення національної безпеки, коли обмірковується стратегія захищеності; по-друге, надзвичайна ситуація, як відображення унікального виклику світового масштабу в межах історичного переходу від ХХ до ХХІ ст.; по-третє, загальнонауковий аналіз загроз і небезпек за допомогою категоріального апарату філософії права з можливим використанням синергетичного підходу до розв'язання проблеми національної безпеки; по-четверте, необхідність відновлення соціального імунітету людства; по-п'яте, пошук адекватних щодо стану речей рішень низки актуальних у ХХІ ст. загроз і небезпек тощо [5, с. 44]. Разом з тим, проблема філософсько-правових засад національної безпеки, як і, зрештою, безпеки людства, є набагато ширшою, оскільки поряд з аксіологічною своєю особливістю містить й онтологічний статус (передбачає фундаментальний вимір виживання не лише людства, а й усієї планети).

Висновки. Підсумовуючи можемо відзначити, що філософсько-правові засади національної безпеки держави дають змогу сформулювати такі характеристики безпеки життя і діяльності, основані, передовсім, на загальноприйнятій системі цінностей, котрі виражають інтереси та потреби того чи іншого суспільства: по-перше, це стосується права на життя кожної особи та прагнення держави забезпечити реалізацію цього права; по-друге, це стосується безпеки розвитку особистості як мети суспільства і держави, враховуючи правові гарантії на гідні умови життя; по-третє, це стосується взаємної безпеки громадян, держав і народів.

Окрім того, філософсько-правові засади національної безпеки, які містять аксіологічний й онтологічний аспекти, актуалізуються, передовсім, тому, що в рамках соціокультурних змін відбувається глобальна криза історії, виражена в контексті колапсу західної цивілізації. Більше того, пріоритет споживчих цінностей, гедонізм та інші виклики Заходу, спрямовані саме до незмінної природи людини, руйнують зсередини моральні засади функціонування суспільства. Така світова ситуація ставить на перше місце моральність як стратегічний ресурс виживання людства, а отже, особливого значення набуває проблематичність моральної безпеки особи.

1. *Абрамов Ю. Ф. На пути к глобальному регионализму / Ю. Ф. Абрамов, И. И. Арсентьева. – Иркутск : ИГУ, 2005. – 182 с.*
2. *Абрамов В. І. Національна безпека як філософська категорія / В. І. Абрамов, О. Г. Афоніна // Державне управління : теорія та практика. – 2010. – № 1. – С. 1–7.*
3. *Алексеев С. С. Философия права / С. С. Алексеев. – М. : Норма, 1998. – 336 с.*
4. *Андреев А. П. Национальная безопасность как философская категория / А. П. Андреев // София : альманах. – Уфа : Здоровоохранение Башкортостана, 2005. – Вып. 1. – С. 169–177.*
5. *Бачинин В. А. Политология. Энциклопедический словарь / В. А. Бачинин. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2005. – 287 с.*
6. *Бек У. Общество риска: На пути к другому модерну / У. Бек. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. – 383 с.*
7. *Белов П. Г. Методологические аспекты национальной безопасности России / П. Г. Белов. – М. : Безопасность, 2001. – 300 с.*

8. Библихин В. В. Введение в философию права / В. В. Библихин. – М. : ИФ РАН, 2005. – 345 с.
9. Бистрицький С. Конфлікт культур і філософія толерантності [Електронний ресурс] / Євген Бистрицький. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n25texts/bystryckuj.htm>.
10. Бодрийяр Ж. Символический обмен и смерть / Ж. Бодрийяр. – М. : Добросвет, 2000. – 387 с.
11. Крутов В. В. Недержавна система безпеки як складова національної безпеки України : теоретико-правові аспекти / В. В. Крутов // Стратегічна панорама. – 2008. – № 2. – С. 100–103.

Башук В.В. Філософсько-правовий вимір діяльності суб'єктів системи забезпечення національної безпеки України

У статті зроблено загальну характеристику філософсько-правового виміру діяльності суб'єктів системи забезпечення національної безпеки в Україні, зокрема відзначено, що філософсько-правові засади національної безпеки держави дають змогу сформулювати такі характеристики безпеки життя і діяльності, основані, передовсім, на загальноприйнятій системі цінностей, котрі виражають інтереси та потреби того чи іншого суспільства.

Ключові слова: суспільство, держава, національна безпека, філософія права.

Башук В.В. Философско-правовое измерение деятельности субъектов системы обеспечения национальной безопасности в Украине

В статье сделано общую характеристику философско-правового измерения деятельности субъектов системы обеспечения национальной безопасности в Украине, в частности отмечено, что философско-правовые основы национальной безопасности государства позволяют сформулировать характеристики безопасности жизни и деятельности, основанные, прежде всего, на общепринятой системе ценностей, которые выражают интересы и потребности того или иного общества.

Ключевые слова: общество, государство, национальная безопасность, философия права.

Bashuk V.V. Philosophical and legal dimension of the activity of the national security system in Ukraine

The article made the general characteristics of the philosophical and legal dimension of the activity of subjects of the national security of Ukraine, in particular, noted that the philosophical and legal basis of national security allow to formulate the following characteristics of safety of life and activity based, first, on the common system of values, which represent the interests and needs of a society.

Key words: society, state, national security, philosophy of law.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНИХ НАПРАЦЮВАНЬ ГАЛИЦЬКИХ ПРАВНИКІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВНИЧОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

УДК 340. 113 (477_8)

Постановка проблеми. Не викликає жодного сумніву той факт, що, правнича термінологія посідає важливе місце у словниковому складі української мови. Зрозуміло, що мова як суспільне явище віддзеркалює сучасні реалії, розвиток науки і техніки, зміну наукових поглядів та конкретно-історичні особливості, притаманні певному соціально-історичному періоду історії розвитку людства. А створення термінологічних словників сприяє, передусім, правильному слововживанню, розвитку найрізноманітніших словесних конструкцій і нової сучасної термінології.

Правнича термінологія при цьому збагачується різними шляхами: застарілі терміни виходять з активного ужитку, натомість повертаються в обіг забуті, які довгий час не функціонували, але сьогодні доводять свою життєздатність, утворюються нові терміни, які відповідають сучасним реаліям українського суспільства тощо. У цьому контексті зауважимо, що хоча окремі науковці сьогодні вважають, що перші галицькі термінологічні словники містять лише архаїзми і застосовувати їх для сучасності немає особливої потреби, незаперечним видається той факт, що історичний досвід термінологічних напрацювань галицьких правників кінця XIX – початку XX століття слід неодмінно використовувати і при множувати у сучасних юридико-лінгвістичних дослідженнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хоча термінологічні проблеми постійно перебувають у центрі уваги науковців, про що, зокрема, свідчать новітні теоретичні дослідження відомих мовознавців і правників О. Сербенської, М. Вербенец, Г. Мацюк, І. Кочан, Н. Артикуци, Л. Симоненко, Ю. Прадіда, Л. Чулінди, С. Головатого, І. Усенка, Ю. Зайцева та ін., вітчиз-